

Sămănătorul

Revistă Literară Săptămînală

Sumarul :

- D. ANGHEL — Dragoste
I. CIOCÎRLAN. — Din munții Vrancei
ZAHARIA BÎRSAN. — Cîntece
UN ATENEIST. — «Amantele criminalilor» la Atenei
EMILIAN. — BCBălaia Central University Library Cluj
V. PODEANU. — Cîntec
I. B. — Expoziția Neylies
RED. — Informațiuni literare și artistice. — Răspunsuri.

REDACTIA:
Calea Victoriei, No. 56
(Hotel Imperial)

ADMINISTRAȚIA:
Strada Regală, No. 6
(Hotel Union)

BUCUREȘTI

Abonamentul 10 lei pe an

Numărul 20 bani

In librăria Institutului «Minerva» sînt de vînzare cu prețul scăzut de nouă lei :

Studii și documente cu privire la Istoria Romînilor de N. Iorga :

Vol. I-II. Istoria propagandei catolice în România cu documente anexate.

Vol. III. Scurtă istorie a Țării-Romînești până la 1550, cu documente anexate:

Vol. IV. Istoria legăturilor dintre principatele romîne și Ardeal 1601-99 cu documente anexate.

SĂMĂNĂTORUL

REVISTĂ LITERARĂ SĂPTĂMINALĂ

Redacția : Hotel Imperial 21
Administrația : Str. Regală, 6
BUCUREȘTI

SUB DIRECȚIA UNUI COMITET

ABONAMENTUL
10 Lei pe an

DRAGOSTE

Miroasă iarba pătuliță a sînziană ș'a sulcină,
Miroasă dulce, cum miroasă un așternut păstrat de zestre;
Și 'n mișe cînd e întuneric — și cînd se face iar lumină,
Ca 'ntr'o odaie 'n care-apune ori bate soarele 'n ferestre. —

În depărtări zarea s'afundă cu năluciri de munți în cladă,
Și vîntu 'i bălsamat și dînsul ca o năframă cînd o scuturi;
Purcede-un cînt din creangă 'n creangă ș'un susur blînd din mladă 'n mladă
Pe unde trece el pe gînduri urmat de-alaiul lui de fluturi. —

Tu dormi sub paza unei feregi, iar ferega mișcat'a lene,
Pe somnul tău ș'alintă dulce gingașa ei apărătoare.
La vrîsta ta tihnit e somnul, ș'adorm curînd ochii sub gene
Cînd are cine să le 'nchidă pleoapele c'o sărutare. —

Tu dormi și eu visez pe gînduri că se trec zilele de vară
Și că la anul poate fruntea ce-acum așa de blînd ți-o razimi
De brațul meu, — n'o ș'o mai razimi, și gîndul ăsta mă omoară
Că mult mi-î drag sinul tău dulce și alb ca miezul unei azimi...

Cu iarba ne-a crescut amorul, ș'acum cu ea cade sub coasă!
Ah! gînd mîhnit, ce vraii tu? Spune! — Nu vezi c'afară e lumină
Și că 'și deschide draga ochii ca două flori de somnoroasă
Ș'aruncă 'n mine cu mînunchiuri de sînziană și sulcină? —

D. ANGHEL.

DIN MUNȚII VRANCIÎ ¹⁾

— PE BODEA —

Ca cel cu grijă mă scol de dimineată. Gureșele privighitorii se 'ngină încă în desișul de peste vale, iar în nukul de lângă casă s'aude ciripit de rindunele.

Spre soare-răsare o geană roșiatică se 'ntinde de 'mbujorează tot mai mult fața senină a cerului, în vreme ce blindele raze de la lună care străbat pieziș prin geam, slăbesc tot mai mult, topindu-se 'n lumina covârșitoare a răsăritului.

Cite-va bătăi în poartă mă făcură să-mi arunc privirea pe fereastră.

Moș Soare, cu gluga plină de merinde la un șold, cu plosca și pușca la celalalt, dă semnalul de plecare. Imi iaș și eu pușca pe umăr și es repede afară.

— Va să zică făcuseși ochi așa de dimineată?

— Se putea alt-fel, cînd trebuî să urcăm pe virful Runcului?

— Pe unde vreî să mergem? Pe vale ori pe de-asupra Bodi, pe cărare?

— Pe unde-î mai de-adreptul.

— Atunci ai pe Bodea, și cred că te-î ține de mine.

— Adică țiar da în gînd că nu m'oi putea?

— De, mai știu și eu! Au mai încercat și alți boeri să treacă pe de-asupra Bodi, dar s'aū întors de-aū apucat tot pe valea Runcului.

— N'ai grijă, Moș Soare, căci doară sunt tot din ai D-voastră și crescut tot pe virf de Bode.

— Te-oî vedea...

Și tót grăind una alta, cotirăm puțin la dreapta și strecurîndu-ne prin desișul de arini ce umbresc Valea Rece, începem suișul spre Tapșanul Ursului.

Moș Soare sue cu multă ușurință coasta pripită. Cît coala însă mă țin și eu de el, cînd mai în picioare, cînd mai în genunchi, cățărîndu-mă cu minile de crăngile înbrăcate în alb ale pletușilor mesteacăni, ce ne răsăreau în cale.

După un suiș de-o osteneală bună, ajunserăm de-asupra.

Soarele începuse să se ițiască de după creștetele munților din ceea parte, improșcînd satele din vale cu puzderie aurie.

În desișul de argint al plopilor din vale, s'aprinde cuiburi de lumină; iar pe coasta de sub noi bat talancile oilor împrăștiate pe cărările stîncose ale suișului.

În cîntec de doină, ciobanii le mină domol; iar în brădet peste vale

¹⁾ Din volumul *La țară* care va apare în curînd. D-l Ion Ciocîrlan a colaborat la revista noastră sub pseudonimul de *Marioara Florian* — așa că nu va fi străin cititorilor noștri.

răsună buciumul la tîrlă. Șuerături de mierle se 'ngină în tufiș și miros de verdeață plutește în tot cuprinsul.

Infripați de-o clipă de odihnă, o luarăm iar la picior, peste stîncile Tapșanului căptușite cu mușchiul moale de munte.

După puțin scoboriș ni se deschide în față Tapșanul Ursului.

Ce trist luminiș...!

Trupuri tinere și netede de brazî, ciuntite sălbatic, zac fără vieață trîntite la pămînt, încalicându-și ramurile în îmbrățișările groazei de moarte...

Ciompurile rămase în picioare cu lacrimi curate de rășină, după mădulările lor, care îmbrăcate în giulgiul galben de foi veștede, se topesc în sărutarea floaroasă a morții.

— Ce blăstem pe acest odor de pădure, moș Soare?

— De, Domnișorule, oamenii noștri fără socoteală; vin iarna de-o doboară la pămînt pentru capre.

— Și cum îi lasă să prăpădească fără milă așa mîndrețe de brădet?

— Cum, cine să-î lase? Doar pe-aici e moșea în devălmășie. Tae fie-care cît poate și cînd vrea.

Cu inima strînsă de durere iuții pasul, îndemnând pe moș Soare să eșim mai repede din acel cimitir de moaște mirositoare.

Scoborîm iarăși pe o coastă de mestecăniș.

Ajunși la o stîncă, ce se înfițe dirz în cale, moșul îmi făcu semn să stați pe loc până ce-o scobori el treptele săpate de cea'altă parte în coasta ei, apucă apoi în mîni trupul alb și moale al mesteacănului din crăpătura stîncei, care se îndoi că o fringhie împletită și, cumpănindu-se binișor, scobori în lipezișul cărării, unde mă îndemna să-l urmez.

— Dar oare ce s'aude, moș Soare...?

— E clocotul apelor din Inima Bodi. Urlă de par'c'ar fi niște balauri cînd fierb piatra cea scumpă... Vezi, să te ții bine, să nu te sperii, că așa te-ai lăudat.

— Poți fi cu nădejde, uite cum știu să s'ar stîncă.

Cu cît scoboram mai mult la vale cu atît se întărea mugetul fierturilor de ape. Trebuia să mă țin aproape de moș Soare, căci nu-i mai auziam sfaturile.

După puțin scoboriș cărarea noastră se sfirși topindu-se pe fața unei uriașe stînci, dedesuptul căreia se zbăteau în clocot nebun apele a două pîrae care se împreună aci după ce se scoborise prăpăstios pe cele două coaste ale Bodi.

— Prins în grija scoborișului și amețit de sgomotul apelor, nu-mi dădeam seama unde mă aflam.

Ajunși pe ariea de piatră întinsă ca o masă și largă de se'nvrtești o horă de mulți voinici, începui să privesc cu nesațiu la pereții zgrunțuroși ai stîncelor cari par'că se împreună de-asupra spre a ne închide pe veci în sinul lor rece de moarte.

Umbra întunecoasă și umedă umple întreaga văgăună resvrătită; iar razele soarelui, care trebuia să fie sus de tot, tivesc în auriu numai o

gingioară a creștetelor ce se înalță cutezătoare de par'că să spargă în-nălțimile.

Cerul, un curat peticel albastru prins în boldurile stîncoase, nu se pă-tează de cît cu trupurile agerilor vulturî, cari plutesc în rotiri domoale.

Stîncă pe care stam, privită cu băgare de samă, îți dă tocmai forma unei inimî eșită din trupul de piatră pe care ne scoborîsem. Dedesuptul ei e clocot de ape în luptă; iar vîrful i se îndreaptă ca un fel de punte spre coama ascuțită a stîncei, ce desparte cele două pîrae învrăjbite.

Mă port de colo pînă colo muncîndu-mă cu gîndul, pe undc vom în-cerca să eșim din această adîncime, cînd numai ce aud graiul lui mo Soare.

— Nu ți-i de-a mîncărei, Domnișorul, căci eă mi-am stîmpărat foamea?..

— Ba viū și eă, că mi-i foame de nu te vād.

Pe moșul deprins cu aceste podoabe ale firei, nu-l mișcă nimic din ceea ce pe mine mă îngrozește și mă farmecă.

Așezat pe banca rece tăiată în păretele stîncos din stînga cărării, își desfăcuse gluga lăsînd să se risipească din ea codrul auriū de mămăligă, mușchiul afumat și un trunchiū bun de bujăniță de căprioară; iar pentru udat uscăturile stătea mai la o parte plosca plină cu roșior.

— Va să zică te ospătezi în tihnă și pe mine mai să mă uiți, moș Soare.

— Ba nici de cum, domnișorul, nu te-am uitat, uite-ne-ar pe noi relele; de cît vezi, eă is pătit... Știu că toți cari vin pe Bodea nu li-i de-a mîncării, fire-ar cît de flămînzî; ci mai degrabă-și hrănesc ochii și sufletul cu minunățiile acestea ascunse de multă lume aci în inima pămîntului.

— Da mult mă mir pe unde vin furtunele de ape ce se îngămădesc clocotînd sub stîncă și cum nu se vād unde se prăbușesc!

— Ehe! de multe o să te miri D-ta, măcar c'ai spus că ești crescut tot pe vîrf de Bode; de cît... lasă, o să le vezi toate pe rînd. Așezîndu-mă de ceea parte a glugei, începuî să mă înfrupt și eă din bunătățile ei.

— Imbucă, imbucă vîrtos, să prinzi la puterî, c'avem de furcă de-aci înnainte.

— Să fii cu nădejde, că nu mă daū cu una cu două... Ia întinde cea ploscă incoace, s'o întreb de sănătate...

— Eî așa da, zic și eă că ești Român care-și caută de suflet. După ce ne ospătarăm pînă să ne fie de bine, lasai pe moș Soare să strîngă merindele, iar eă plecai în iscoadă pe marginile stîncii aburită de stropî mărunți.

— Și zici că te îndeamnă gîndul să vezi cum și pe unde se scurg apele de sub stîncă...?

— Cum să nu, moșule, dacă se poate...!

— O să mai zăbovim nu-i vorba, dar o să vezi lucruri minunate. Zicînd scoase din glugă o lumîinare de ceară curată. Scăpără apoi din amnar și suflînd cu putere în bucata mare de iască, aprinse lumina.

Mă uitam mirat. Nu-mi puteam închipui cum o să-mi arăte căderea apei cu lumina aprinsă. Privindu-mă cu un junghet de ris, îmi făcu semn să-l urmez.

Își potrivi gluga la șold, cuibări lumina în gavanul minei stîngi, iar în dreapta își luă pușca ca toiag. Făcu puțin la stînga spre capătul băncii de piatră unde mîncasem și sui cîte-va trepte strecurîndu-se binișor prin o crăpătură apărută vederei de o aripă solzoasă de stîncă.

Rămăsesem ne mișcat; dar de după aripa dositoare, văzui mîna lui moș Soare, care mă 'ndemna să-i calc pe urmă. M'apropiai și dădui mîna dreaptă într'a călăuzei. Ajutat de el mă furișai înăuntru.

— N'ai grijă, Domnișorule; cit îi fi cu moș Soare, poți să nu te temi de nimic... Ei, de cîte ori n'am intrat eu în chilia Bodî, chiar și în crucea nopței, fără lumină. De alt-fel acum am aprins'o mai mult pentru d-ta, căci nu-i știu coturile, și în cinstea locașului sfînt care de mult nu va fi fost luminat de ceară curată.

— Cine a fost Bodea, moș Soare?

— Ia un om ca toți oamenii, care și-a făcut vieța mai bine de jumătate aci în pusnicie. Povestea lui o știu și copiii.

— Cum aș putea să-i aflu și eu povestea?

— Apoi tot eu ți-o toarce-o, numai să ajungem la loc potrivit; acum vin după mine și-î vedea chilia cu odoarele ei.

Mai înaintarăm cîți-va pași tot așa costîș, moș Soare înainte cu lumina și eu după dînsul, pîră ce scăparăm de-o dată în largul întunecos și rece al peșterei, un gol rămas între niște uriașe stînci rezimate una de alta.

Un aer umed, dar nu prea greu ne pălește fețele. Moș Soare cuibărește și mai bine lumina în gavanul minei și-și ferește trupul mai la o parte.

Mucul de ceară sfîrie și lumina slabă roșetică flutură în sinul găunos al stîncelor. Intunericul biruit, fuge îngrămădindu-se în depărtate unghere; iar pe pîreți răsar vederii chipuri de sfinți săpați în piatră.

Fețele lor smerite brobonate-s de sudoarea rece a sub-pămîntului.

Inimile îndeamnă spre rugă...

Tovarășul se închină și îi sărută la rînd... În urma lui mă mișc încetinel, mirîndu-mă de maestria cu care au fost ciopliți... În fund, în mîna stîngă, de cum intrasem am stat mult în fața unei icoane:

Mîntuitorul răstignit, iar la piciorul crucei, Fecioara își frînge mîinile de durere și cată spre Sfîntu-î odor... Liniștea sfîntă din peșteră și razele de lumină cari se frîng în ochii lor plini de lacrima întunericului, le da vieță.....

— Văzuși...? Asta-î chilia Bodî. Să megem acum și în altar.

Zicînd înaintează spre pîretele din fața intrării.

Îmi dă lumina că s'o apăr, iar el apucă cu amîndouă mîinile de muchea unei lespezi ce se bubulcă mai mult din fața pîretelui. Sprijină

puternic picioarele într'o copcă de jos și se opintește voinicește. Piatra se mișcă, scrișnește înflorător și se dă încet la o parte...

În părete rămîne o deschizătură cît ar intra un om.

— Acesta e altarul săpat de Bodea.

O scobitură mică plină de întunerice și umezială. Lîngă păretele din fața intrării se ridică Sfînta masă. De asupra ei se sprijină un crucifix, iar de o parte și de alta staū gînditoare chipurile reci de piatră, a doi îngerî. În mîinele întinse țîn cîte un mic vas, în cari s'a adus în vremuri prinos de miresme celui Atot-Puternic.

— Aci își făcea Bodea rugăciunile. La sêrbătorile împăratești, cînd sunetul clopotelor din sat se sfărîmaū de creștetile stîncilor moarte, lumină de ceară curată și miros de tămîe era în Sfîntul locaș; acum, cînd și cînd de s'abate vre-un creștin pe-aici, s'aprinză lumină și un bob de mireasmă...

În cinstea celui de sus, să ne facem datoria de creștinî...

Scoase din chimir cîte-va fire de tămîe.

Il lăsaî mișcînd să aprindă miroasele, iar eū mă îndreptaiū spre partea stîngă a peșterei, singura ce-mi rămăsese nevăzută.

Dau după un colț de stîncă. Cîte-va raze, căzute pieziș de sus, își topesc lumina în sgrunțîșul păretelui din fața mea.

Mă iaū după mînunchiul de raze. Suî cîte-va copcî și scot capul în lumina curată a zilei.

Rămăsei nemișcat... BCU Cluj / Central University Library Cluj

De sus, de la neînchipuitele înălțimeî unde mă scoase eșirea peșterei, se așternea vederea, nețarmuritul întins al undelor albastre.

Jos, depărtări scăldate în raze soare. În zare rîd satele tăiate de tremurătoare cordele argintii; iar dedesupt, la piciorul stîncilor, lupte de învrăjbitele pîrae.

Scăpate din îndîrzite zagazuri, apele urlă nebune. Săgeată adîncimea ameițitoare și trupul li-i o spumă...

În golul munților se poartă vaerul lor de moarte, iar pe de-asupra clocotului asurzitor, plutesc norî albi de zapadă, în care soarele frînge puzderii de raze, aprinzînd luminî fantastice...

Curcubeelile împletite cu măestrie se 'mbrățișază o clipă între ele, și-apoi se topesc în scăpărări feerice...

... Mă uitasem între stînci; dar moș Soare mă deșteaptă îndemnîndu-mă să ridic înainte. Nu îndrăzniî.

Mă lăsaî binîșor în peșteră, făcînd loc tovarășului. Moșu deprins cu locul și cu aceste frumuseți sălbatiche, eși din gura peșterei, fără nici o frică și începă să se poarte pe strașina stîncei, care se întinde de-asupra prăpăstiei.

Văzînd că nu mai es de după perdeaua de piatră, numai că l'aud așa pișcător:

— Da nu te-arăți în ceardacul Bodi, domnișorul? Ziceai, că te-i ține de moș Soare; ia, fă-te-a scăpa din vizuină, c'apoi nu te-i mai îndura să pleci.

— Unde să mă sprijin și eu moșule? Ne-om prăbuși amîndoi în fundul pămîntului.

— Așa ți se pare, cînd stai după stîncă; dar ia vin încoace, să poate să nu vezi Ochiul Siminei...?!

Intinse mîna și mă călăuzi spre Ciardac.

Avea dreptate. Din dosul stîncei nu vedeam că la dreapta se făcea un adevărat balconaș, săpat puțin în stîncă ce eșia de-asupra vîgăunilor.

În Ciardac, tovarășul mă lasă s'admir aceste minunații, iar el se duse în capătul din dreapta, unde gustă și-și răcori fața dintr'un isvoraș care lăcrămînd chiar din stîncă și-aruncă trupul în adîncimi.

— Ce bună-i, Doamne, minunea asta de apă! Ia vin de-o gustă....

— Nu mi-i sete, moșicule.

— Sete-ți-i ori ba, trebui să bei din Ciuciurul Bodi. E apă sfîntă. Cine bea, prinde puteri; iar de speli cu ea, nu știi în vieață ce-i durerea de cap și vederea până la mormint ți-i ca a vulturului.

— Dacă-i așa, fâmi și mie loc! Ce bună-i și rece!

— Ei, doar asta i-a dat putere lui Bodea. Cît n'ar dori cei boierî, să aibă așa isvor pe la curțile lor, dar vezi nu li-i dat.

— M'am răcorit și am prins la puteri, moș Soare, putem să eșim și să mergem înnainte.

— Mergem, mergem, Domnișorule, da mi se pare că n'ai zărit Ochiul Siminei. Dă-te de ceea parte a Ciardacului și aruncă-ți ochii între stînci.

Dedesupt spre stînga, și la o mică depărtare de clocotul apelor, se deschide un luminiș între stîncile date roată mai la o parte. Aci, în rotiri domoale se liniștesc o clipă undele sfărmate, făcînd un mic lăcușor în ale cărui adîncimi, se joacă păstrăvii, minunații pești de munte.

— Îl vezi? I-adînc de n'are fund. Cine-i bun la Dumnezeu și se uită, în unda lui curată, cică i s'arată Bodea și Simina tineri și frumoși ca'n vremi. Ei umblă pe de-asupra apei, iar sfînta Fecioară le ține cununiile pe cap.

— Dumitale ți s'a arătat vre-o dată?

— Nu, căci de, m'am temut să mă uit mult în unda lacului; de cît așa povestesc unii, că au văzut aevea tot ce-ți spun.

— Da Simina cine-a fost și ce caută aci cu Bodea?

— Apoi cum să n'aibă ce căta..., nu-i lacul ei acela, nu se chiamă Ochiul Siminei...? Par'că ți-am spus că n'avem vreme de stat la vorbă pe-aici.

— Bine, fie și-așa!

Cu gînd s'ajungem mai de grabă la locul de povestit, lăsarăm Ciardacul Bodi cu toate minunațiile lui și apucînd pe după stîncă, intrarăm iar în peșteră. Tovarășul nu mai aprinse acum lumînarea, ci o luarăm pe sub stînci așa pe 'ntuneric, pînă ce eșirăm de ceea parte pe Inima Bodi. De aci apucarăm spre puntea lespezii care s'apropiea de coama stîncei. Pe-aici trebuia să ne urcăm în Virful Pitarului. Cumpănindu-se cu meșteșug, moșul meu, sui cu ușurință creasta tăioasă. Nicî nu se uită măcar la coastele pripite mîncate de balaurii cari fierb piatra cea scumpă.

Moș Soare sue, sue virtos, ajunge aproape de vîrf; iar eū, îngrozit de prăpăstiosul suiș, nici mă încerc, ci staū lipit cu pieptul de rādăcina stîncii. Mocanul, ajuns în vîrf, se razimă 'n băț și-mi face cu mîna chemîndu-mă.

— Ei, da nu te ții de moș Soare? Știi că nu ne-a fost vorba așa!

— De-aici încolo mi-î frică, nu mai pot să mă sui.

— Apoi vād eū că nu fac treabă fără funioara mea.

Vîri mîna după niște solzi ai stîncei, scoase o funie nouă de tei, pe care o aruncă cu un capăt în vale.

— Prinde-o, Domnișorule, și ține-te virtos de nodurile ei.

Încet, încet, ajutîndu-mă de funie și de colții de piatră, urcai cu pieptul lipit de ascuțisu' rece, pînă mă văzui lîngă călăuză care făcea haz pe socoteala fricei mele.

Gifiind și tremurînd din tot corpul, mă așezaiū pe o lespede lîngă tovarăș.

— Ei! acum cred că-ți dai cu gîndul ce fel de om a fost Bodea, cînd a suit creasta stîncei cu Pitarul Ilie în spate..!

— Voinic trebuie să fi fost!

— Voinic și îndrăsneț, Domnișorule, acum mai rari Romîni ca el.

— Mai așa.

După ce ne mai răsufărăm, moș Soare începe să scoțească în cea glugă, căci soarele era în de-amiazi, iar eū dādū roată pe vîrfu' Pitarului.

O adevărată cetățue naturală, îngrădită de toate părțile cu colțuri de stînci, cari înălțîndu-se spre cer, străjuesc în jurul așezăturii cît fața unei arii.

De aci nu pot eși de cît prin două deschizături, una spre inima Bodi și una spre Runcu. În mijlocul poenii de piatră, arsă și înroșită de vremuri, se vede o parte mai ridicată; iar spre răsărit, în colțul unei stînci apărătoare, e tacită o cruce, a cărei formă abia se mai cunoaște. Niște frînturi de litere șterse, par a ne spune că pe ea a fost vre-o inscripție.

— De ce-i zice cetățuii aceștia Vîrfu' Pitarului?

— Ai să afli acuși, căci doar de alt-fel, firul istoriei celor văzute să sfîrșește aci:

În vremuri, trăia în sat devale, un cioban voinic cu numele Bodea. El se îndrăgostise de Simina, fica Runcului, o fată frumoasă fără păreche. Amîndoi își erau dragi, dar se vede că n'au fost croiți unul pentru altul căci Pitarul Ilie, un spurcat de boer grec, care cu sprijin domnesc se așezase în sat făcîndu-se stăpîn și pe o parte din moșiile băștinașilor, își puse ochii pe fată...

Călcă casa Runcului și răpi pe Simina pe care o necinsti. Ea de rușine și durere și-a făcut samă aruncîndu-se în lacul pe care l'ai vādut și care-i poartă pînă ađi numele.

Grecul și-a luat în urmă plata. Căzînd în mîinile Bodi, l'a suit și la legat între stîncile Pitarului unde vulturii i-au sfîșieat carnea de viu, bucățică

cu bucăţică. De-atunci piscul poartă numele Pitarului. De moartea lui a fost scris pe crucea ceea.

În urmă Bodea s'a făcut pusnic. Trăind în chilia pe care ai văzut'o, a săpat cu mâna lui toate acele sfiinte odoare.

Moartea lui cică ar fi fost într'o zi de Paşti. Când clopotele sună de înviere în sat, el tocmai era la isprăvenia icoanei sfinte Răstigniri, aceea la care te-ai uitat d-tale mult. De-o-dată i s'a arătat lumina din spre eşirea Ciardacului. Sfinta Fecioară venise să-l vestească că i-a sosit ceasul de pe urmă. Se mişcă în genunchi după Sfinta până în Ciardac, unde se sfârşi rugându-se.

— Asta-î povestea Bodi. Celor care vin pe-aici le-o spun călăuzile ori ciobanii de pe Runcu. Acum hai spre stînă!

Scoboram din virful Pitarului prin deschizătura tăiată spre Soare-apune.

În faţă ni se arată Runcul cu creştetul lui Pleşuv. Voioşi ne îndreptarăm spre el.

I. CIOCÎRLAN.

CÎNTECE

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Cine nu cunoaşte basmul
 Cu luntraşul fermecat,
 Când plutind pe largul mării,
 Rătăcit şi 'ndurerat
 'I-a crescut în cale-o nimfă,
 'I-a zîmbit... şi la 'necat.

Cine'şi măi aduce-aminte
 De-un copil nepriceput,
 Cine?... Luna de pe ceruri,
 Singură l'a cunoscut...
 — Nimfa s'a pierdut în valuri
 Făr'să ştie ce-a făcut.

II

Suflete de ce-mi colinzi
 Rătăcind pe-afară,
 Când în tine tu cuprinzi
 Flori şi primă-vară?

Și de ce plingî ne'ncetat
 Și te zbați într'una,
 Cînd e cerul înstelat
 Și-ți vorbește luna?

E păcat să plingî de-acum!...
 Zărilor-s senine...
 Stringe-mi-te de pe drum
 Și te 'ngroapă 'n tine.

III

Prinde fluturul acuma
 Nici să-ți pese dacă-l doare,
 N'aștepta să cadă bruma
 Peste cîmpurile 'n floare.

Dragostea'mî e-un fulg ce sboară
 N'are casă, n'are cale:
 Prinde-mi'l și mi'l omoară
 Sub văpaia gurei tale.

BEU Cluj / Central University Library Cluj

ZAHARIA BÎRSAN.

„AMANTELE CRIMINALILOR“ LA ATENEŪ

DARE DE SEAMĂ

Curioasă împărechere de noțiuni, dar nu este al nostru meritul de-a fi născocitorii acestei senzații. Ceea ce facem noi, este numai înregistarea și comentarea unui fapt, care a trebuit să uimiască și să mihnească pe orî care om cu dragoste pentru așezămintele culturale romînești. Ateneul romîn, clădirea închinată culturai naționale, templul înălțat pentru răs-pîndirea științei, literaturii și artelor romînești, tribuna destinată cuvîntărilor cari să ne desfăteze sufletele și să ne lumineze mințile, întărindu-ne ast-fel moralul, tocmai un asemenea locaș îl văzurăm deschizîndu-se unor povestiri de gîdirea simțurilor omenești inferioare, unui conferențiar cu talente de reporter al unor anume gazete de bulevard și unui public setos nu de știință, nici de literatură, nici de arte, ci lihnit după grozăvenii ca «fata spinzuratului», destinate să ațîțe categoria cea mai de jos a curiozității. Iată impresiile cu cari ne-am depărtat de la conferința pe care d. I. T. Florescu a ținut-o Joia trecută în sala de obicei așa de solemnă a palatului artei și literelor romîne.

Înainte de toate, însuși subiectul conferinței a fost cît se poate de rău inspirat. Un bun conferențiar ține tot-deauna seama de locul unde vorbește și de publicul cărui se adresează. Aceste două momente sunt determinante pentru subiectul ce-și ficsează și pentru tonul în care tratează conferențiarul subiectul său. Ei bine, Ateneul român nu ni se pare a fi chiar locul pentru cestiuni alarmante cum este tema d-lui Florescu; nici publicul Ateneului nu credem că se poate considera una cu acea mulțime de curioși, cari își permiteau să completeze cu întreruperi nesărate pancateriile fostului judecător de instrucție. Dacă ținea atît de mult să trateze o cestiune din domeniul psico-patologiei, tînărul orator își putea găsi din belșug simptome bolnăvicioase din psihologia societății noastre, nu era nevoie să alerge numai de-cît la cărțile de criminologie franțuzești și să ne vorbească plin de căldură despre amante și despre criminali.

Dar tonul pe care a vorbit d. Florescu? Aici am rămas și mai dureros impresionat. Ori-ce s'ar zice de către unii, dînsul n'a tratat științificește cestiunea, ci scopul i-a fost să distreze, să pasioneze, să umple de fiori și să stoarcă... aplause. Altmintrelea nu ne putem explica nici dialectica de romancier senzațional, nici sumedenia de amănunte picante și paripicante, cu cari d. Florescu a știut să-și amuzeze ascultătorii. Aici nu vorbia scrutătorul științific cu rece-î cumpăneală, ci ritorul isteț care-și cunoaște lumea. Într'adevăr, ne-aducem bine aminte că pe măsura în care povestirile conferențiarului deveneau mai senzaționale ori mai picante, auditorul se înfierbînta tot mai mult și palmele trozniau de berechetul entusiasmului. Nu știm să se fi pomenit vre-odată, ca numele unui Alexandri, Eminescu, Kogălniceanu ori ale altor mici bărbați ai neamului nostru să fi fost primite la Ateneu cu aplause sgomotoase ca acele pe cari mulțimea de Joî le-a adresat unor... Pipa, Costache Băbeanu, Anița Popescu (amanta lui Pipa) și altor imbecili de pănura lor. Fostul lor judecător de instrucție a știut să le povestească viața cu atîta măiestrie că i-a făcut de-a dreptul populari.

Nu cunoaștem pe D-l Florescu decît din articolele ziarelor pe vremea complotului bulgăresc. Il știm că a fost un zelos magistrat și că este un bun avocat. Iată două însușiri, care ar fi trebuit să'l facă îndoit de prevăzător în alegerea subiectului conferinței d-sale. Ca fost judecător de instrucție, domnia sa va fi avut prilejuri să constate cîte păcate morale isvoresc din amuzarea publicului cu povestiri despre cutare ori cutare amantă, despre iubiri patologice, cazuri de omosexualitate și alte asemenea turpitudini (ce nu se pot reproduce). Ear în calitatea domniei sale de avocat, ne va da dreptate cînd cerem ca măcar tribunele așezămintelor noastre culturale să fie ferite de-a deveni localuri de senzație de-o foarte ușoară moralitate, cînd legile țării sunt atît de «liberale», sub acest raport... Ce-a făcut însă d. Florescu? Nu numai că n'a ținut seama de misiunea morală atît de înaltă a Ateneului, ci ne-a mai promis o conferință despre... «amantele *figinice* ale criminalilor!»...

Ear publicul? N'am văzut nici-odată o mulțime atît de mare ca 'n seara aceea. Tipuri sociale de toată categoria, familii cu fete tinere și vre-o zece duzini de liceanî ticsiaū sala, unde la conferințele «Ligei» poți da cu praștia, de multă lume ce azistă. Cînd d. dr. G. Popovici, fostul deputat în parlamentul din Viena și un bărbat de seamă în lumea noastră culturală, a ținut o conferință admirabilă despre *frații din Bucovina* d'abia dacă va fi fost a zecea parte din publicul de joî (vorba vine din publicul de joî, dar din *acest* public nu credem să fi fost nici zece!)..

Ne'trebăm acum: cine este chemat să influențeze activitatea unui așezămînt de importanța Ateneului? Idealurile luminaților lui fondatori, saū mulțimea întunecoasă a unor cititori de gazete și de romane sensaționale, plus o droaie de minori?

Sperăm că cestiunea nu va întîrzia prea mult să atragă luarea aminte a conducătorilor Ateneului, cari vor privi în cazul cu conferința d-lui Florescu mai mult decît un lucru neplăcut: un *sumpton* îngrijitor.

UN ATENEIST DIN PROVINCIE.

BALADA

BCU Cluj / Central University Library Cluj

I

— «Cînd din noū va îmbrăca pămîntul
 Inflorit, verdele-î vestmînt,
 Și 'n pădurea înfrunzită vîntul
 Va 'ngîna al primăverii cînt —
 Să m' aștepți că am să vin, iubită,
 Cu sosirea primei zi de Maiū, —
 Să te fac crăiasă fericită,
 «Fiul tăū să-l fac fecior de craiū —»

Ast-fel i-a grăit, trecîndu-î pragul —
 Și lăsînd-o 'n plîns și sbuciumări,
 A plecat cu noaptea 'n cap pribeagul
 Cavaler, din depărtate țări —
 Iar copila cu puteri sleite
 S'a proptit cu mîna de păreți
 In clipita cum văzu că 'nghite
 Ceața nopții, cal și călăreț!

II

Lîngă leagăn singură cu dorul
 Stă copila 'n revărsat de zori,
 Cearcă să-și adoarmă puișorul
 Scumpul ei odor, copil din flori.
 Și-l desmeardă dulce, și-î doinește:
 — «Nu măi plînge, ingeraș iubit...
 «Pe cîmpie iarba încolțește
 «Și 'n păduri copaci-aū mugurit..

«Tata vine-acuș din depărtare
 Ca să-și vadă micul copilaș —
 Dormi, o ! dormi, să crești, să te faci mare,
 Nu fii rău, fii bun și drăgălaș !
 In palat crăiesc el ne va duce
 Cu sosirea primei zi de Maiū, —
 Dormi, o ! dormi închide ochii dulce
 Drag odor, surcel din neam de craiū !

III

S'a luat în brațe'n zori odorul
 S'a pornit cu el pe riū în sus ;
 O alungă și o mină dorul
 Să scurteze calea celui dus !
 S'a gătit... și ca să-î șază bine
 Flori ș-a pus în părul creș, bălai,
 Și-l așteaptă... doar i-a spus că vine,
 Cu zorirea primei zi de Mai !

.....
 Ziua trece... soarele sfințește,
 Așteptarea ei e în zădar, —
 Lăcrămînd spre casă-ncet pornește,
 Mine-'n zori să il aștepte iar...
 Așteptîndu-l, trece-î ziua 'ntreagă
 Astă-zî... mîne 'ntocmai ca și ieri,
 Și se sbate-'n darn să înțeleagă
 Rostul lungei lui întirzieri !

IV

Stă la țărni, în depărtări privește,
 Așteptându-l doară va veni;
 Vintul toamnei tainic îi șoptește,
 Riu-'n murmur pare-ai vorbi:
 «In zadar privești în largă zare
 «Și-l aștepți cu sufletul zdrobit,
 «Cavalerul dus în depărtare
 «Te-a uitat să poți a muri!»

Strins la piept își ține pușorul,
 Înțelege tristul adevăr...
 Stropi de apă-i mângie piciorul
 Și-i sărută vintul lungul păr..
 «Pentru tine e pustie viața» —
 Apa-'n unde murmură domol

Luna-'n nouri își ascunde fața
 Ingrozită, văzind malul gol!

EMILIAN.

Informații literare și artistice

Adolf Wilbrandt despre Agata Bărsescu. — Intr'un număr recent din «*Neue Freie Presse*» Adolf Wilbrandt, cunoscutul dramaturg de la Teatrul din Viena, publică o serie de amintiri teatrale și consacră o frumoasă pagină d-rei Bărsescu. Am crezut că facem o plăcere cititorilor noștri reproducând aceste rânduri, în care se vorbește cu atîtă însuflețire despre debutul distinsei noastre artiste.

«Una dintre dorințele mele mai vîi — zice W. — a fost tot-d'a-una să'mi cîștig pentru scenă forțe nouă, să le găsesc, să le formez; aș fi jertfit pentru acest scop toate ceasurile mele libere, dacă aș mai fi avut.

O singură dată am întilnit acest noroc! La o reprezentație dată de școala teatrală a conservatorului din Viena am văzut pe Agata Bărsescu; ea veni pe urmă să facă o repetiție în Burgtheater în fața mea și a regisorului. Frumoasa ei voce muzicală, figura ei scenică plină de expresie, focul în-năbușit ce căta să isbucnească, promiteau mult și'mi plăceau; era însă angajată la «*Deutsches Theater*» care se deschisese tocmai atunci (1883)

am cunoscut pe Agnes Sorma, care mi-a lăsat o întipărire adîncă prin felul cum a interpretat pe Gretchen în rugăciunea: «*Ach neige, du Schmerzensreiche*», dar și ea era încătușată de Deutsches Theater; am văzut apoi iarăși pe Bîrseasca.

Ea avusese înainte chiar de a juca, mari desiluzii; în consorțiul care conducea teatrul, era încredințată că are un adversar hotărît și nu cunoștea pe nimeni care să-i ia apărarea. Trebuia să plece iarăși. I-era dor de Viena și de Burgtheater.

Eram decî în fața unui caz, așa cum îl visasem. Aș fi încercat bucuros cu Sorma: ca un grădinar iscusit să caut să desvolt bobocul plin de făgădueli al unei frumoase centifolia. Ea însă nu voia să părăsească Teatrul din Berlin, unde avea în perspectivă o viață bogată în roluri; visul acesta 'mi-era dat poate să-l realizez cu Agata Bîrseșcu, dacă norocul îmi va surîde și comoara talentului ei nu se va desmiinți. I-am spus în sfîrșit:

«Vrea să încerc; încearcă și d-ta. Dar nu-ți pot făgădui nimic! Dacă d-ta te poți desface de-aici și ai mijloace să trăești o bucată de vreme în Viena, atunci vin-o; vrea să studiezi cu d-ta cîte-va roluri mari de turneu, pînă cînd voi putea să te aduc la Burgtheater — dar cum sta lucrurile acum, nu se poate. D-ta ești încă «debutantă», în nemțeasca d-tale e multă romînească. Dar acest pas îndrăsneț mă ademenște. Dacă nu reușim, nu vei avea nimic, nimic! — Vrei să faci încercarea?»

Ea răspușe îndată *da*. Avea un curaj orb, nesocotit. După cîte-va săptămîni își făcu apariția în Viena; se despărțise fără multă bătae de cap de *Deutsches Theater*.

Incepurăm studiul, într-unul din cele mai frumoase și mai bogate roluri pe care poate să-l joace o copilă, dar un rol care cere puterea unui om întreg: *Hero* în «*Valurile mării și ale iubirei*» de Grillparzer. O muncă uriașă, de săptămîni întregi! Bîrseasca pricepea repede, vocea ei tînără se mlădia ușor, expresiile feciorelnice ca și cele tragice cîștigau pe zi ce merge tot mai multă putere de viață; dar atîtea mistere de tehnică abia acum i se revela sufletului ei neexperimentat, iar sunetele și silabele negermane luptau din greu cu limba ei natală... Profesorul ca și eleva erau neobosiți. Către sfîrșitul lui Noembrie în sfîrșit apărură pe scenă ca Hero. A fost un triumf pentru dînsa și pentru mine; întrecuse toate așteptările.

Tocmai ce pusesem eu mai presus de toate, însuflețirea, realizarea cuvîntului, a intonației și-a mimiceii cu tot resortul vieții interioare, așa că se părea că sufletul se sbuciumă într'o negură, toate astea au avut un efect surprinzător, colosal. Pe lîngă astă armonia întunecată, atît de misterioasă a glasului ei tînăr, statura ei mare, dar sigură de ea însăși, și în care trăia ceva din sentimentul frumuseții vechilor Romani, avea un farmec deosebit pe scenă...»

Expozițiunea Neylies. — Zilele acestea s'a deschis la Ateneu o nouă expoziție de pictură. Am putea bine zice că este un singur exposant, de oare-ce pînzele d-lui Neylies covîrșesc întreaga expoziție. Ceia ce ne surprinde este modestia artistului, este poate singurul ce nu s'a anunțat cu toate trîmbițele reclamei. De această expoziție nici nu s'a vorbit aproape, afară de un singur ziar.

Spațiul ne împedecă de a vorbi mai pe larg în numărul acesta, deși am avea toate bunele sentimente pentru interesanta expoziție.

I. B.

CÎNTEC

Ninge... și-o să viū la noapte,
Nimenea n'o să mă vadă.
— Nu veni că va cunoaște
Maica urme în zăpadă.

— Ba eū viū, și mîine, urme
Tu întiū să i le-arăți
Ca să crează c'a fost altul
După alte bunătați.

— Bade, maica e sărmană
Și de-aceea știe bine:
Bunuri să rîvnească lumea
Nu mai are afară de mine...

V. PODEANU.

RĂSPUNSURI

I. C. Iași. — Administrația revistei vă mulțumește pentru complimentele ce i le faceți și ca să vă procurăm o plăcere, cităm următoarea strofă din poesia dv. «Mort în luptă»:

Ea uită că el a iubit patria și neamul
Uită că a murit în mină cu sulița
Și în tocmași ca în Turda și ca Mihaiū-Banul
Șingele vărsat-a, la Plevna și Grivița.

Isis, Bacău. — Traducerea din Uhland nu merge. Dintre catrene, poate, vom utiliza unul.

Niculina, Iași. — Aveți dreptate cînd luați apărarea țaranului, despre care ați auzit — înainte de-a-l cunoaște — că-e bețiv, leneș, prost, că mai bine să dai bani și să fugi, căci nu-i de cit o fiară sălbatică.» Pricepem și uimirea dv. cînd ați întîlnit «numai oameni blînzi, bun... și pretutindenți numai pace și voe bună.» Dar aceea ce nu putem admite este felul cum tratați pe preotul și învățătorul satului. Ne vine a crede că mai mult de dragul unei paradexe ați căutat să generalizați un caz izolat, o excepție locală. Vă rog să nu uitați că aceste două figuri au avut cel mai frumos rol în viața noastră din trecut și trebuie să-l aibă și în viitor.

RED.

In editura Institutului de Arto grafico și editură „Minerva“

A APĂRUT :

M. EMINESCU

===== OPERE COMPLETE =====

LITERATURA POPULARA

Lei 1.50

ION CREANGĂ

===== OPERE COMPLETE =====

CU O PREFĂȚĂ ȘI UN INDICE

Lei 1.50

Volumele I și II din

Se găsește de vânzare broșate, a 5 lei
fiecare la ADMINISTRAȚIE.

— — — — —
A APĂRUT :

Alb și Negru

DE
ION GORUN

PREȚUL: 3 LEI

— — — — —

 A apărut în Editura

Institutului de Arte Grafice și Editură „Minerva“

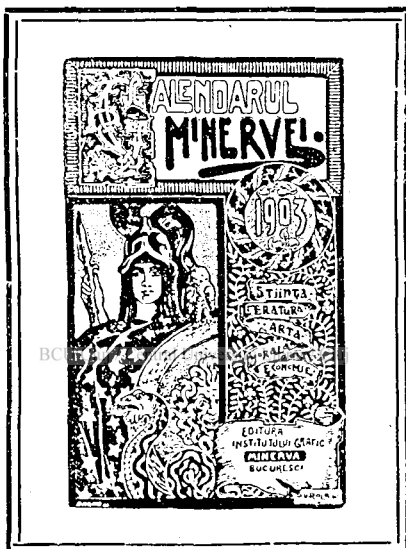
BUCUREȘTI, STRADA REGALĂ, 6

Calendarul Minervei

PE

ANUL

1903

PE

ANUL

1903

Acest calendar este cel mai util și frumos calendar românesc.

Materia literară este aleasă cu cea mai mare îngrijire și ilustrațiunile sunt de o incontestabilă frumusețe artistică.

Printre ilustrațiunile sunt 12 reproduceri după cele mai frumoase aquaforturi ale ilustrului artist TH. AMAN, afară de acestea un tablou colorat de o mare valoare artistică și alte suplimente.

Calendarul Minervei se găsește de vânzare la toate librăriile din țară precum și la **Instit. de Arte Grafice MINERVA, București.**

Preful: Lei 1.25